

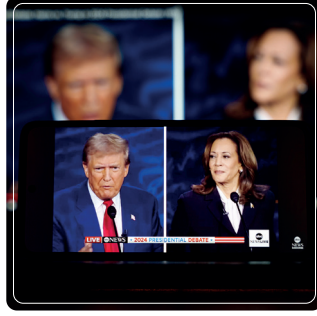
2024 ABD BAŞKANLIK SEÇİMİ VE BAŞKAN ADAYLARININ DIŞ POLİTİKA YAKLAŞIMLARI

OZAN AHMET ÇETİN

SETA | ANALİZ

EKİM 2024 · SAYI 429

2024 ABD BAŞKANLIK SEÇİMİ VE BAŞKAN ADAYLARININ DIŞ POLİTİKA YAKLAŞIMLARI

OZAN AHMET ÇETİN

COPYRIGHT © 2024

Bu yayının tüm hakları Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları (SETA) Vakfı'na aittir. SETA'nın izni olmaksızın yayının tümünün veya bir kısmının elektronik veya mekanik (fotokopi, kayıt ve bilgi depolama vd.) yollarla basımı, yayımı, çoğaltılması veya dağıtımı yapılamaz. Kaynak göstermek suretiyle alıntı yapılabilir.

Bu yayındaki fikirler tamamen yazarına aittir ve SETA Vakfı'nın yayın politikasını yansıtmayabilir.

SETA Yayınları

ISBN: 978-625-6583-74-0

Uygulama: Said Demirtaş

Baskı: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık A.Ş., İstanbul

SETA | SİYASET, EKONOMİ VE TOPLUM ARAŞTIRMALARI VAKFI

Nenehatun Cd. No: 66 GOP Çankaya 06700 Ankara TÜRKİYE

Tel: +90 312 551 21 00 | Faks: +90 312 551 21 90

www.setav.org | info@setav.org | @setavakfi

SETA | İstanbul

Defterdar Mh. Savaklar Cd. Ayvansaray Kavşağı No: 41-43

34050 Eyüpsultan İstanbul TÜRKİYE

Tel: +90 212 395 11 00 | Faks: +90 212 395 11 11

SETA | Washington D.C.

1025 Connecticut Avenue, N.W., Suite 410

Washington D.C., 20036 USA

Tel: 202 223 98 85 | Faks: 202 223 60 99

www.setadc.org | info@setadc.org | @setadc

SETA | Berlin

Kronenstraße 1, 10117 Berlin GERMANY

berlin@setav.org

SETA | Brüksel

Avenue des Arts 6, 1000 Bruxelles BELGIUM

Tel: +32 2 313 39 41

İÇİNDEKİLER

ÖZET	7
GİRİŞ	8
ÇİN İLE STRATEJİK REKABET	8
RUSYA-UKRAYNA SAVAŞI	11
İSRAİL'E DESTEK	13
SONUÇ	15

OZAN AHMET ÇETİN

Lisans öğrenimini Boğaziçi Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler, yüksek lisansını King's College London Savaş Çalışmaları departmanında tamamlamıştır. Akabinde, ABD ulusal güvenlik sisteminde yeni teknoloji politikalarının üretilmesi konusundaki teziyle American University'den Uluslararası İlişkiler alanında doktora derecesini almıştır. ABD dış politikası, küresel politika ve istatistiksel araştırma metotları konularında dersler vermiştir. Yeni teknolojilerin ulusal güvenlik sonuçları, yapay zeka ve savunma sanayii alanlarında çalışmalarını sürdürmektedir.

ÖZET

Bu analiz Trump ve Harris'in üç önemli dış politika konusu olan Çin, Ukrayna ve İsrail meselelerindeki pozisyonlarını ele alıyor.

2024 ABD başkanlık seçimi dış politika alanında Donald Trump ve Kamala Harris'in belirgin şekilde farklı yaklaşımlarını ortaya koyuyor. Trump, Çin'e karşı daha agresif ve korumacı bir politika izlemeyi vadederken Harris stratejik iş birliği ve müttefiklerle koordinasyonu önceliyor. Ukrayna konusunda Trump, Washington'ın desteğini azaltarak savaşı hızla bitirme planları yaparken Harris mevcut desteği ve Moskova'ya karşı yaptırımları sürdürmeyi savunuyor. İsrail-Filistin meselesinde ise Trump, İsrail'e koşulsuz destek sunarken Harris insani krize dikkat çekiyor ancak Tel Aviv yönetimine yaptırım uygulama niyeti taşıyor. Dolayısıyla seçim sonuçları ABD'nin küresel rolü açısından önemli neticeler doğuracaktır.

GİRİŞ

2024 ABD başkanlık seçimi sadece iç politika açısından değil dış politika meselelerinde de ciddi bir ayrışmanın işaretlerini veriyor. Elbette her iki adayın da ülkenin stratejik çıkarları doğrultusunda uzlaşabileceği temel konular var. Ancak Trump ve Harris arasında özellikle dış politikada belirgin farkların olduğu açıkça görülüyor. Amerikan siyasetinde artan kutuplaşma partiler arası uzlaşmayı giderek zorlaştırıyor ve bu da adayların dış politika yaklaşımlarına yansıyor. Gelineen noktada üzerinde geniş bir mutabakat sağlanabilen konuların sayısının çok az olduğu söylenebilir.

Bu kutuplaşma ışığında iki adayın dış politika meselelerine yaklaşımları da farklılık gösteriyor. Örneğin Çin, Rusya ve Ortadoğu gibi kritik bölgelerde alınacak kararlar konusunda ciddi ayrışmalar söz konusu. Ancak bu pozisyonların çoğu sürpriz niteliğinde değil. Trump daha önce başkanlık yapmış bir isim olarak dış politika konularında nasıl bir yaklaşım benimseyeceği-

ne dair ipuçları verdi. Harris'in ise Biden yönetiminin başkan yardımcısı olarak görev yapmış bir figür olarak olası bir başkanlık durumunda Biden'ın politikalarından tamamen kopmayacağı düşünülüyor. Kendi dış politika ekibini oluşturacak olsa da Harris'in Biden yönetiminden radikal bir sapma göstermesi beklenmiyor.

Bu analiz Trump ve Harris'in üç önemli dış politika konusu olan Çin, Ukrayna ve İsrail meselelerindeki pozisyonlarını ele alıyor. Çin'e karşı Trump daha agresif ticaret politikalarını savunurken Harris ticari baskı kurmanın yanı sıra müttefiklerle koordinasyonu ön planda tutuyor. Rusya-Ukrayna savaşında Trump, ABD'nin askeri desteğini azaltmayı ve Avrupa'nın daha fazla sorumluluk almasını savunurken Harris, Biden döneminin Ukrayna'ya yönelik desteğini sürdürmeyi hedefliyor. İsrail-Filistin meselesinde ise Trump'ın İsrail'e tam destek vermesi öngörülürken Harris'in de İsrail'e askeri yardımları devam ettirmesi ve Filistinlilerin içinde bulunduğu zor durumu sadece retorik düzeyde ele alması beklenbilir. Her iki adayın geçmişteki tutumları, dış politikada gelecekte izleyecekleri yollar konusunda önemli ipuçları sunuyor.

ÇİN İLE STRATEJİK REKABET

Çin, ticaret, teknoloji ve güvenlik gibi birçok başlıkta ABD'nin dış politikasının merkezinde yer alıyor. Stratejik bir rakip olarak değerlendirildiği Çin ile ilişkisini yönetmek Amerikan siyasetinin en önemli meselelerinden biridir. 2024'te hangi ismin başkan seçileceği bu ilişkinin nasıl idare edileceğine dair önemli ipuçları verecektir. Her iki aday da Çin'le rekabette tedbirler almayı planlasa da bu tedbirlerin sertlik derecesi bir farklılık unsuru olarak öne çıkıyor. Trump Çin'e karşı daha agresif ve korumacı bir yaklaşım benimseyerek ticaret savaşı, gümrük vergileri ve

Çin'e bağımlılığın azaltılması gibi politikaları savunuyor. Harris ise bir yandan benzer tedbirler öngörürken diğer yandan Çin ile ilişkilerin tam anlamıyla kopması yerine stratejik iş birliğiyle rekabetin yönetilmesini ve müttefiklerle koordineli bir politika izlenmesini hedefliyor.

Trump'ın başkanlığı dönemindeki Çin politikası ticaret dengesizliği ve kendi tabiriyle adil olmayan ticaret uygulamalarını merkeze koydu.¹ Bu bağlamda Trump yönetimi Çin ile bir ticaret savaşı başlatarak yüz milyarlarca dolar hacmindeki Çin malına gümrük vergisi getirdi. Çin imalatına bağımlılığı azaltmak, ABD istihdam piyasasını güçlendirmek ve yerli üretimi teşvik etmek için Çin'den ithalata gümrük vergileri uygulamanın yanı sıra güvenlik endişelerini gerekçe göstererek Huawei gibi Çinli teknoloji firmalarını hedef aldı. Eski başkan bu gümrük vergileriyle Çin'in fikri mülkiyet ihlalleri, para birimi manipülasyonu ve Çinli şirketlere devlet sübvansiyonları gibi haksız ticaret pratikleri olarak gördüğü uygulamalarına karşı çıktı. Ticaret savaşı iki ülke arasında ekonomik gerilimlere yol açarken Trump gümrük vergilerinin Amerikalı işçileri koruyacağını, ticaret açığını azaltacağını ve Çin'e ticaret uygulamalarında reform yapması için baskı oluşturacağını savundu. Bu agresif hamlelere rağmen Trump daha geniş ticaret sorunlarını tam olarak çözmedi ancak 2020'nin başlarında imzaladığı "Birinci Aşama" ticaret anlaşması Çin'in daha fazla ABD tarım ürünü satın almayı ve yapısal değişiklikler gerçekleştirmeyi taahhüt etmesiyle sonuçlandı.²

Trump halen iki ülke ticari ilişkilerinde ABD'nin zararlı çıktığını düşünüyor ve seçil-

mesi durumunda ABD'nin Çin'e bağımlılığını minimize etmeyi hedefliyor.³ Trump'ın "Önce Amerika" ticaret planında ortaya koyduğu yeni ticaret politikası, Çin'e yönelik daha agresif ve korumacı bir yaklaşımı işaret ediyor. Böylece Trump "Çin yanlısı" olarak nitelendirdiği Biden yönetiminin politikaları yerine yabancı üreticileri daha sert vergilendiren ve yerli üretimi teşvik eden bir sistem getirmeyi planlıyor. Trump'ın planı Çin'in "en çok kayırlan ülke" statüsüne son vermeyi, elektronik, çelik ve ilaç gibi kritik ürünlerin bu ülkeden ithalatını dört yıl içinde aşamalı olarak durdurmayı içeriyor. Ayrıca Pekin'in bu kısıtlamaları üçüncü ülkeler üzerinden aşmasını önlemek için de sıkı tedbirler uygulanacağını belirtiyor. Benzer bir yaklaşımla Çin'den ithalata yüzde 60 vergi getirmeyi hedefliyor.⁴ Trump, Amerikan şirketlerinin Çin'e yatırım yapmasını engelleyecek ve Çin'in ABD'de stratejik sektörlerdeki yatırımlarını durduracak yeni kuralları getirmeyi de planlıyor. Trump bu politikaların Amerikan işçilerine daha fazla iş imkanı sağlayacağını ve Çin ile ekonomik ilişkileri ABD lehine yeniden şekillendireceğini savunuyor.

Trump "Çin yanlısı" olarak nitelendirdiği Biden yönetiminin politikaları yerine yabancı üreticileri daha sert vergilendiren ve yerli üretimi teşvik eden bir sistem getirmeyi planlıyor.

Çin'le güvenlik ilişkilerinde ise en fazla öne çıkan mesele Tayvan'dır. Trump, Çin'in bu ada

1 "President Donald J. Trump is Confronting China's Unfair Trade Policies", Beyaz Saray, 29 Mayıs 2018, <https://trumpwhitehouse.archives.gov/briefings-statements/president-donald-j-trump-confronting-chinas-unfair-trade-policies>, (Erişim tarihi: 30 Ekim 2024).

2 "Rebalancing United States-China Trade", United States-China Phase One Trade Agreement, <https://ustr.gov/phase-one>, (Erişim tarihi: 30 Ekim 2024).

3 "Agenda47: President Trump's New Trade Plan to Protect American Workers", Donald J. Trump for President 2024, 27 Şubat 2023, <https://www.donaldjtrump.com/agenda47/agenda47-president-trumps-new-trade-plan-to-protect-american-workers>, (Erişim tarihi: 29 Ekim 2024).

4 Ana Swanson ve Alan Rappeport, "Trump Eyes Bigger Trade War in Second Term", *The New York Times*, 27 Haziran 2024.

ülkesini işgali durumunda ABD'nin Tayvan'ı savunup savunmayacağı konusunda net bir pozisyon almamakla birlikte Trump döneminin Dışişleri Bakanı Mike Pompeo, ABD-Tayvan ilişkilerini güçlendirme yönünde adımlar atmıştır. Bunlar arasında ABD ve Tayvan yetkililerinin görüşmelerindeki geleneksel kısıtlamaların kaldırılması da yer almıştır.⁵ Tayvan'ın yarı iletken üretiminde dünya lideri olmasını ve ABD'nin bu alandaki etkisini kaybetmesini eleştiren Trump bu ülkeye çip ticaretinde gümrük vergisi getirebileceğini de belirtiyor.⁶

Trump, Asya'daki müttefiklerle Çin'e karşı iş birliği yapmayı önemli bulduğunu fakat Japonya ve Güney Kore gibi müttefiklerin yıllarca ABD'den haksız kazanç sağladığını da dile getiriyor. Bu tutumun Trump'ın Avrupa ve NATO'ya bakışıyla benzeştiğini söyleyebiliriz. Bu nedenle Trump'ın Pekin'le rekabette bölgedeki geleneksel müttefiklerini tamamen devreden çıkarmadan daha bağımsız bir dış politika izlemeyi tercih ettiği söylenebilir. Dolayısıyla Trump'ın olası ikinci döneminde Çin'le ilişkilerinde bölge ülkelerinin çıkarlarını gözetmemesi endişesi sıkça dile getiriliyor.⁷

Harris'in Çin politikasının ise Biden dönemi yaklaşımına paralel şekilde ilerlemesi beklenebilir. Biden-Harris yönetimi, ulusal güvenlik açısından kritik olan yüksek teknoloji ürünlerinin Çin'e ihracatına katı kısıtlamalar getirdi ve yazılım gibi tehlikeli gördüğü alanlarda bu ülkeden ithalatı sınırladı.⁸ Ayrıca ABD'nin Avrupa Birliği (AB) ve diğer müttefiklerine de

benzer önlemler almaları için baskı yaptı. Ancak Harris bazı küresel meselelerde Çin ile iş birliğine açık ve bu ülkeden tamamen kopmak yerine (*decoupling*) ABD'nin Çin'e karşı riskini düşürücü tedbirler (*de-risking*) almayı hedefliyor.⁹ Buna rekabet ile iş birliği arasında stratejik bir denge arayışı diyebiliriz.

Risk azaltma tedbirleri, kilit alanlarda Çin'e bağımlılığı azaltırken bazı ekonomik ilişkileri sürdürmek anlamına geliyor. Senatörlüğü döneminde Harris, Trump'ın Pekin'e yönelik ticaret savaşı taktiklerini eleştirmiş ve bu yaklaşımı sorgulayan bir tutum takınmıştır.¹⁰ Harris, Çin ile ilişkilerde tam anlamıyla ayrılmayı değil Batı ekonomilerinin bu ülkeye bağımlılıklarını azaltmayı öneriyor. Bu bağlamda Trump'ın ticaret savaşını eleştiriyor ve ABD'nin bu savaşı kaybettiğini savunuyor. Fakat Biden yönetimi de Trump döneminde getirilen gümrük vergilerini sürdürmüş ve hatta kendi ek kısıtlamalar getirmiştir. Bunlar bilgisayar çipleri ve elektrikli otomobil parçaları gibi yeni teknolojilerde yerli üretimi desteklemek amacıyla çıkarılan yasaları içeriyor.¹¹ Örneğin Çin'de bu tür ürünleri üreten firmalar ABD sübvansiyonlarından yararlanamıyor.

Harris, dış politikada Çin'in artan nüfuzuna karşı ABD'nin Asya'daki müttefikliklerinin güçlendirilmesi gerektiğini düşünüyor. Buna paralel olarak Biden-Harris yönetimi bölgedeki devletlerle temaslarını artırmış ve Çin'e karşı bir blok kurma girişimlerini artırmıştı. Harris, Fili-

5 Idrees Ali ve David Brunnstrom, "Pompeo Lifts Restrictions on U.S.-Taiwan Relationship as Clock Runs out on Trump Administration", Reuters, 10 Ocak 2021.

6 Seema Mody, "Trump Accuses Taiwan of Stealing U.S. Chip Industry. Here's What the Election Could Bring", CNBC, 28 Ekim 2024.

7 James Crabtree, "Why Asia Should Sound the Trump Alarm", *Foreign Policy*, 20 Mart 2024.

8 "Joe Biden is Determined That China should Not Displace America", *The Economist*, 17 Temmuz 2021.

9 "Remarks by National Security Advisor Jake Sullivan on Renewing American Economic Leadership at the Brookings Institution", Beyaz Saray, 27 Nisan 2023, <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/2023/04/27/remarks-by-national-security-advisor-jake-sullivan-on-renewing-american-economic-leadership-at-the-brookings-institution>, (Erişim tarihi: 30 Ekim 2024).

10 Rick Helfenbein, "Senator Harris on Trump's China Strategy: 'You Lost That Trade War'", *Forbes*, 12 Ekim 2020.

11 "America Curbs Chinese Access to Advanced Computing, America Curbs Chinese Access to Advanced Computing", *The Economist*, 13 Ekim 2022.

pinler ziyaretinde Çin'in Filipin gemilerine tacizlerini eleştirmiş ve Güney Çin Denizi'ndeki baskılarına karşı sert bir tutum sergilemişti.¹² Aynı şekilde geçtiğimiz yıllarda Japonya, Hindistan ve Avustralya ile birlikte "Dörtlü" grubu (QUAD) yeniden canlandırma, Hint-Pasifik Ekonomik Çerçevesi'ni başlatma ve NATO ülkeleriyle Çin politikasında daha yakın bir uyum sağlanması gibi konularda varlık gösterdi.¹³ Harris, Tayvan konusunda da statükonun korunmasından yanadır. 2022'deki Japonya ziyaretinde Tayvan konusunda tek taraflı değişikliklere karşı olduğunu ve ABD'nin adanın savunmasına yönelik kararlılığını vurgulamıştı.¹⁴ Harris, ABD'nin uzun süredir devam eden "Tek Çin" politikasını sürdürdüğünü de belirtti.

Harris, Çin ile rekabetin sorumlu bir şekilde yönetilmesi gerektiğini vurguluyor. 2022'de Asya-Pasifik Ekonomik İş Birliği zirvesi sırasında Çin Devlet Başkanı Şi Cinping ile görüşmesinde iki ülke arasındaki iletişim kanallarının açık tutulması gerektiğini belirtmiştir.¹⁵ Biden-Harris yönetimi ayrıca iklim değişikliği ve küresel yenilenebilir enerji gibi hedeflerde de Çin'le birlikte çalışılabileceğini söylüyor. Özetle Harris'in Çin politikası, güçlü ekonomik rekabet, iklim değişikliği gibi küresel konularda stratejik iş birliği ve ABD'nin müttefikliklerinin güçlendirilmesine dayanıyor. Bu politika Çin ile tam bir kopuştan ziyade risklerin dikkatli bir şekilde yönetilmesi anlayışına dayanıyor.

12 Kathleen Magramo, "Kamala Harris' Visit to the Philippines Sends China a Message of US Intent", CNN, 21 Ekim 2022.

13 "Readout of Vice President Harris's Meeting with Prime Minister Albanese of Australia", Beyaz Saray, 27 Eylül 2022, <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2022/09/27/readout-of-vice-president-harris-meeting-with-prime-minister-albanese-of-australia>, (Erişim tarihi: 30 Ekim 2024).

14 Colin McCullough, "Harris Calls China's Behavior 'Disturbing' and Reiterates US Support for Taiwan in Speech", CNN, 28 Eylül 2022.

15 "U.S. VP Harris Met Briefly with China's Xi at APEC", Reuters, 19 Kasım 2022.

RUSYA-UKRAYNA SAVAŞI

Rusya'nın 2022'de Ukrayna'yı işgal etmesiyle başlayan savaşta ABD ve Batı ittifakı büyük oranda Ukrayna'nın yanında durdu. Ukrayna'ya askeri, mali ve diplomatik yoğun desteğin yanı sıra Rusya'yı köşeye sıkıştırmak üzere birçok tedbir de alındı. ABD'nin Ukrayna'ya desteği 2024 seçiminde birçok kez gündeme geldi ve iki rakip birbirinden ayrılan vizyonlar ortaya koydu. Trump kendisi iktidarda olsaydı savaşın asla çıkmayacağını ve bugün iktidara geldiği takdirde bu savaşı hızlı şekilde bitirebileceğini iddia ediyor. Trump'ın Rusya karşısında Ukrayna'yı desteklemeye daha az istekli olduğu anlaşılıyor. Harris ise Biden dönemi politikalarına paralel şekilde Ukrayna'yı desteklemeye devam edeceğini söylüyor.

Trump'ın Rusya karşısında Ukrayna'yı desteklemeye daha az istekli olduğu anlaşılıyor. Harris ise Biden dönemi politikalarına paralel şekilde Ukrayna'yı desteklemeye devam edeceğini söylüyor.

Trump'ın Ukrayna'ya yönelik politikası çatışmayı hızlı bir şekilde sona erdirmeye ve askeri yardımları azaltma isteğini merkeze almaktadır. Trump, savaşı hızla çözebileceğini iddia etmiş ancak bu konuda spesifik detaylar vermekten kaçınmıştır. Yeniden seçilmesi durumunda Ukrayna'ya ek Amerikan yardımlarını onaylama taahhüdünde bulunmayacağını belirterek Ukrayna'nın savunmasında Avrupa ülkelerinin daha fazla sorumluluk alması gerektiğini vurgulamıştır. Trump'ın muhtemel başkanlığı durumunda Ukrayna'yı Rusya'yla bir barışa zorlaması da beklenemez.¹⁶ Bu zorlamanın yardımları durdurma

16 Ellen Knickmeyer, "Trump Insists Russia's War Should End. But He Won't Say if He Wants Ukraine to Win", AP News, 11 Eylül 2024.

tehdidi ile gerçekleşmesi olasıdır. Barış planının bir yerinde Ukrayna'nın NATO'ya girişinin ertelenmesi veya masadan kaldırılması taahhüdünün olmasını da bekleyebiliriz. Trump bunu bizzat söylememiş olsa da başkanlığı döneminde onunla yakın çalışan isimlerin hazırladığı bir araştırma raporunda Ukrayna'nın mevcut işgal altındaki sınırlar üzerinden Rusya'yla müzakerelere başlaması ve ülkenin NATO'ya girişinin en az on yıl ertelenmesi ifadeleri geçiyor.¹⁷

Eski başkan, Rusya'yı Çin'e göre daha küçük bir tehlike, Ukrayna konusunu Amerikan çıkarları açısından daha önemsiz bir husus ve Avrupa ile iş birliğini de ABD sponsorluğunda kıtanın bedava güvenlik elde etmesi olarak görüyor.

Trump'ın Rusya ve özellikle Putin ile karmaşık bir ilişkisi olmuştur. Başkanlığı sırasında Putin ile daha sıcak ilişkiler geliştirmeye çalışırken Ukrayna topraklarının ilhakı ve siber müdahale gibi faaliyetler nedeniyle ise Moskova'ya yaptırımları sürdürmüş ve genişletmiştir. Ayrıca Rusya'nın 2022'de Ukrayna'yı işgal etmesinin "büyük bir hata" olduğunu dile getirmiştir. Buna rağmen Trump, ABD'nin Ukrayna'ya verdiği desteği eleştirerek askeri ve mali yardım sağlama konusunda uzun süredir devam eden Amerikan politikasını sorgulamıştır. Genel olarak Trump'ın Rusya ve Ukrayna'ya yönelik yaklaşımı, ABD'nin çatışmadaki rolünü azaltmaya ve hızlı bir çözüm arayışına odaklanmaktadır. Ukrayna'ya sürekli askeri yardım sağlanmasının gerekliliğini sorgu-

layan Trump bu sorumluluğun Avrupa ülkelerine kaydırılmasını savunmuştur.

Harris'in ise Ukrayna hususunda Biden politikasını devam ettirmesini bekleyebiliriz. Bu politikanın ana unsurları bir yandan Ukrayna'ya askeri, ekonomik ve siyasi destekler sağlamayı diğer yandan da Rusya'yı diplomatik açıdan izole ederek yaptırımlarla bu ülkenin canını acıtmayı kapsıyor. Harris'in de Rusya ve Ukrayna'ya yönelik politikası, Ukrayna'nın Rusya'nın saldırganlığına karşı savunulmasını ve Avrupa'nın uzun vadeli istikrarının sağlanmasını merkezine alıyor. Harris defalarca ABD'nin Ukrayna'yı gerektiği sürece destekleyeceğini ve bir Rus zaferinin bölgeye ve daha geniş uluslararası düzene oluşturduğu tehdide karşı koyacağını belirtmiştir.¹⁸ Harris, Ukrayna'ya küresel düzeyde destek konusunda aktif bir rol üstlenmiş, mali, insani ve askeri yardımlar için on milyarlarca dolar sağlanması adına Kongreye baskı yapmıştır.

Biden-Harris yönetimi askeri ve mali desteklerin yanı sıra ABD'nin müttefikleriyle koordinasyon içinde Rusya'ya geniş çaplı yaptırımlar uygulanmasını da desteklemiştir. Bu yaptırımlar Rusya'nın önemli sanayi kollarını ve enerji ihracatını hedef alarak bu ülkeyi ekonomik açıdan izole etmeyi ve dolayısıyla askeri kabiliyetlerini zayıflatmayı amaçlamaktadır. Harris ayrıca Putin ile yapılacak herhangi bir müzakerenin Kiev yönetimini eşit bir katılımcı olarak içermesi gerektiğini vurgulamış ve Ukrayna liderliğinin dışlandığı gizli anlaşmaların mümkün olmadığını belirtmiştir.

Trump ve Harris arasındaki en büyük dış politika farkını ise Ukrayna, NATO ve Avrupa'nın güvenliği teşkil ediyor. Biden-Harris yö-

17 Keith Kellogg ve Fred Fleitz, "America First, Russia, & Ukraine", America First Policy Institute, Center for American Security, 29 Nisan 2024, <https://americafirstpolicy.com/issues/america-first-russia-ukraine>, (Erişim tarihi: 30 Ekim 2024).

18 "Remarks by Vice President Harris at the Munich Security Conference", Beyaz Saray, 19 Şubat 2022, <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/2022/02/19/remarks-by-vice-president-harris-at-the-munich-security-conference>, (Erişim tarihi: 30 Ekim 2024).

netiminin Ukrayna meselesine yaklaşımı geleneksel Amerikan politikasının bir yansımasıdır. Bu politika Transatlantik iş birliği ve NATO'nun koordine edici rolüne dayanıyor. Trump ise bu politikada kapsamlı değişiklikler yapacağını sinyali veriyor. Eski başkan, Rusya'yı Çin'e göre daha küçük bir tehlike, Ukrayna konusunu Amerikan çıkarları açısından daha önemsiz bir husus ve Avrupa ile iş birliğini de ABD sponsorluğunda kıtanın bedava güvenlik elde etmesi olarak görüyor.

İSRAİL'E DESTEK

7 Ekim 2023'ten bu yana İsrail'in Gazze'de giriştiği orantısız güç kullanımı ve savaş suçları –tüm dünya gibi– ABD'nin de gündeminde önemli yer tutuyor. Kampüs protestoları ve Müslümanların 2024 başkanlık seçiminde kime oy verecekleri gibi hususlar adayları bu konuda da söz söyleme mecburiyetine itmiştir. Harris'in İsrail-Filistin savaşına dair yaklaşımının Biden'dan belirgin bir fark göstermediği söylenebilir. Zaman zaman Filistinlilerin yaşadığı acılara dikkat çekmiş olsa da Harris'in bu açıklamalarının somut bir politikaya dönüşeceğine dair bir işaret bulunmuyor.¹⁹ Harris, kendini Biden'dan uzaklaştırmaya çalışsa da geline noktada Gazze'deki durumu "İsrail'in kendini savunma hakkı" bağlamında değerlendiriyor.²⁰ Ayrıca ABD'nin İsrail'e sağladığı askeri desteği azaltacağı yönünde herhangi bir sinyal vermiyor.

Harris, İsrail'in Hamas'a karşı kendini koruması gerektiğini sık sık vurgulamış ve İsrail Başbakanı Binyamin Netanyahu ile görüşmesinde bu duruşunu yinelemiştir. 7 Ekim'den bu yana

ABD'nin İsrail'e sağladığı yardım 22 milyar doları aşmışken Harris bu desteğin sürmesi gerektiğini savunuyor.²¹ Bununla birlikte Harris bir an önce ateşkes yapılması gerektiğini de söylüyor. Bu çağırısı Biden'dan yaklaşık bir ay önce Mart 2024'te yapan Harris, Gazze'deki insani krizi zaman zaman eleştiriyor ve İsrail'in sivilleri korumak için daha fazla önlem alması ve bölgeye yönelik insani yardımın artırılması gerektiğini savunuyor.

Harris, İsrail-Filistin çatışması konusunda daha geniş anlamda iki devletli çözümü destekliyor ve Filistinlilerin güvenlik ve öz yönetim hakkı elde etmeleri gerektiğini vurguluyor.²² Hem Gazze hem de Batı Şeria'yı yönetecek güçlü bir Filistin yönetiminin yeniden canlandırılması çağrısında bulunan Harris, İsrail'in Batı Şeria'daki aşırı Yahudi yerleşimcileri Filistinlilere yönelik şiddet konusunda sorumlu tutması gerektiğini de belirtiyor. Ayrıca Trump yönetimi tarafından müzakere edilen ve İsrail ile Arap ülkeleri arasında normalleşme sağlayan İbrahim Anlaşmalarını da destekliyor.

Demokrat Parti'nin sol kanadındaki ve ilerici çevrelerdeki beklentilere rağmen Harris'in İsrail'e yönelik herhangi bir ambargo ya da yaptırım uygulama planının olmadığı anlaşılıyor. Bu anlamda Harris'in başkan olması durumunda Biden yönetiminin İsrail politikalarının devam etmesi sürpriz olmaz. Harris zaman zaman Filistinlilerin yaşadığı duruma dikkat çekse de ABD'nin İsrail'e desteğini sınırlandırma konusunda somut bir adım atacağına dair bir işaret vermiyor.

21 Linda J. Bilmes, William D. Hartung ve Stephen Semler, "United States Spending on Israel's Military Operations and Related U.S. Operations in the Region, October 7, 2023-September 30, 2024", Watson Institute for International & Public Affairs, Brown University, https://watson.brown.edu/costsofwar/files/cow/imce/papers/2023/2024/Costs%20of%20War_US%20Support%20Since%20Oct%207%20FINAL%20v2.pdf, (Erişim tarihi: 30 Ekim 2024).

22 "Remarks by Vice President Harris on the Conflict Between Israel and Hamas", Beyaz Saray, 2 Aralık 2023, <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2023/12/02/remarks-by-vice-president-harris-on-the-conflict-between-israel-and-hamas>, (Erişim tarihi: 30 Ekim 2024).

19 Aaron Pellish, Gregory Krieg ve Michael Williams, "Harris Says Bloodshed in Gaza is Devastating, Emphasizes Support for Hostage and Ceasefire Deals", CNN, 23 Ağustos 2024.

20 Michael Hernandez, "Harris Rules out Israel Arms Embargo: 'Israel has a Right to Defend Itself'", Anadolu Ajansı, 30 Ağustos 2024.

Trump, başkanlığı döneminde ve sonrasında İsrail'e desteğini dile getirmiştir. 7 Ekim'den bu yana da bu tutumunu devam ettirmiş ve kendisini İsrail'in koruyucusu olarak nitelendirmiştir.²³ Trump'ın İsrail-Filistin çatışmasına yönelik yaklaşımı önceki başkanların halihazırda taraflı olan politikalarından dahi İsrail lehine ayrılmıştır. Trump, başkanlığı döneminde İsrail'e yönelik Amerikan desteğini pekiştiren önemli adımlar atmıştır. 2017'de Kudüs'ü İsrail'in başkenti olarak resmen tanımış ve ABD Büyükelçiliğini Tel Aviv'den Kudüs'e taşımıştır. Bu adım on yıllardır süregelen Amerikan politikasından önemli bir sapma olarak hem sembolik hem de tartışmalı bir hamle olmuştur. 2019'da Trump, İsrail'in 1967'de Suriye'den ele geçirdiği ihtilafı Golan Tepeleri üzerindeki egemenliğini tanımıştır. Ayrıca İsrail ile bazı Arap ülkeleri arasında ilişkilerin normalleşmesini sağlayan İbrahim Anlaşmaları'nın hayata geçirilmesinde de kilit rol oynamıştır.

Trump'ın "Yüzyılın Anlaşması" olarak nitelediği plana göre Filistin'in kuracağı devletin egemenliği de kısıtlanmıştır. Plan, Filistin devletinin tamamen demilitarize olmasını ve İsrail'in Filistin topraklarının güvenliğini denetlemeye devam etmesini öngörmektedir.

Ocak 2020'de Trump, İsrail'e işgal altındaki Filistin topraklarının büyük bir kısmı üzerinde egemenlik vermeyi öngören bir Ortadoğu barış planını açıklamıştır.²⁴ İsrail lehine kurgulanan

bu plan Trump'ın İsrail-Filistin meselesine yaklaşımı açısından önemli ipuçları sunmaktadır. Plan, İsrail'in Batı Şeria'daki yerleşim bölgeleri ve Ürdün Vadisi üzerinde egemenlik kurmasına izin veriyor ve Filistin topraklarının önemli bir kısmının İsrail'in kontrolüne geçmesini meşrulaştırmaktadır. Trump'ın "Yüzyılın Anlaşması" olarak nitelediği plana göre Filistin'in kuracağı devletin egemenliği de kısıtlanmıştır. Plan, Filistin devletinin tamamen demilitarize olmasını ve İsrail'in Filistin topraklarının güvenliğini denetlemeye devam etmesini öngörmektedir. Trump'ın planı ayrıca İsrail'in güvenliğini sağlamak adına Filistinlilerin devlet statüsüne kavuşmasını, belirli güvenlik şartlarını yerine getirmesine bağlamaktadır. Trump, planın "iki devletli realist bir çözüm" sunduğunu iddia etse de bu plan çerçevesinde Filistin'in devletliği otomatik olarak gerçekleşmemekte ve İsrail'in onayına bağlı kalmaktadır.

Trump ve Netanyahu 2016-2020 arasında yakın bir ilişki sürdürmüştür. Ancak bu ilişki Netanyahu'nun 2020 başkanlık seçiminde Biden'ın zaferini tanınmasının ardından hızla bozulmuştur. Şimdiye aradaki bağlar tekrar kurulmuş görünüyor.²⁵ Trump, Gazze konusunda ise spesifik bir yol haritasını kamuoyuyla paylaşmış değil. Ancak ABD-İsrail ilişkilerinin daha da yakınlaşacağı vaadini sık sık zikrediyor. Trump'ın Gazze'deki savaşa dair tutumunun, İsrail'e verdiği koşulsuz desteği yansıtan ve İsrail'in güvenliğini ve toprak taleplerini, Filistinlilerin kaygılarının önünde tutan daha geniş politikasıyla tutarlı olduğu söylenebilir. Eski başkan bu konuda zaman zaman temkinli eleştirel bir tutum sergilese de tam olarak neyi eleştirdiği ise belli değildir. Örneğin İsrail'in "artık bu işi bitirmesi, barışa dönmesi ve insan

23 Sarah McCammon, "Trump Tells Jewish Voters They have 'No Excuse' for Supporting Harris", NPR, 20 Eylül 2024, <https://www.npr.org/2024/09/20/g-s1-23859/trump-jewish-voters-israel-election-2024>, (Erişim tarihi: 30 Ekim 2024).

24 Michael Crowley ve David M. Halbfinger, "Trump Releases Mideast Peace Plan That Strongly Favors Israel", *The New York Times*, 28 Ocak 2020.

25 Ellen Knickmeyer, Michelle Price ve Stephany Matat, "Netanyahu Meets with Trump at Mar-a-Lago, Offering Measured Optimism on a Gaza Cease-Fire", Associated Press, 27 Temmuz 2024.

öldürmeyi durdurması” gerektiğini söylemiştir.²⁶ Ancak aynı zamanda İsrail’in bir savaşı kazanması gerektiğini vurgulamış, asıl sorunun İsrail’in PR savaşını kaybetmesi ve Kongrede gücünün azalması olduğunu ima etmiştir. Trump ayrıca Ortadoğu’ya barış getireceğini söylemekte fakat barışı hangi koşullarda getireceğini ayrıntılarıyla açıklamamaktadır. Trump’ın aklındaki düzeni ilk dönemdeki politikalarına paralel şekilde Filistin’i daha da ezerek getirmesi muhtemeldir. Zira Netanyahu’ya “yapmak zorunda olduğun şeyi yap” gibi cümlelerle destek verdiği bilinmektedir.²⁷

SONUÇ

2024 ABD başkanlık seçimi özellikle dış politika konularında Trump ve Harris arasında belirgin bir ayrışmayı işaret etmektedir. Çin, Rusya-Ukrayna ve İsrail-Filistin gibi meselelerde iki başkan adayının yaklaşımları ABD’nin küresel rolü ve ulusal çıkarları konusunda farklı vizyonları yansıtmaktadır. Dış politika konusunda Trump’ın yaklaşımı daha tek taraflı ve agresif bir eğilim gösterirken Harris’in ise Biden yönetiminin politikalarını büyük ölçüde devam ettirmesi beklenmektedir. Bu nedenle seçim sonuçları Amerikan iç politikasının yanı sıra küresel ilişkileri de şekillendirecek önemli bir dönemeç olacaktır.

Trump, Çin’e karşı daha korumacı bir politika izlemeyi taahhüt ediyor. Trump’ın ticaret savaşını genişletme, gümrük vergilerini artırma ve Çin ile ekonomik ilişkileri asgari düzeye indirme gibi hedefleri var. Ayrıca Çin’e olan bağımlılığı sona erdirmeye ve Amerikan üretimini teşvik etmeye amacı da güdüyor. Buna karşılık Harris, Çin ile tamamen ayrışmaktan ziyade riskleri azaltma

yolunu tercih ediyor. Harris, ticaret ve güvenlik gibi konularda sert adımlar atsa da bazı küresel meselelerde Çin ile iş birliğine açık olmayı savunuyor. Harris’in politikası müttefiklerle koordinasyonu güçlendirmeyi ve daha dengeli bir strateji izlemeyi hedefliyor.

Trump, Ukrayna’daki savaşı hızla sona erdirmeyi ve bu süreçte ABD’nin askeri desteğini azaltmayı savunuyor. Avrupa’nın daha fazla sorumluluk alması gerektiğini dile getiren Trump, Ukrayna’yı Rusya ile barış müzakerelerine zorlayabilecek bir politika izleyebilir. Harris ise Biden yönetiminin Ukrayna’ya verdiği desteği sürdürmeyi ve uygulanan yaptırımları artırarak Rusya’yı izole etmeyi planlıyor. Harris, Ukrayna’yı savunmanın Avrupa’nın uzun vadeli güvenliği için kritik olduğuna inanıyor ve ABD’nin müttefikleriyle yakın iş birliği içinde çalışacağını belirtiyor.

Trump, başkanlığı döneminde İsrail’e verdiği koşulsuz desteği devam ettiriyor. Kudüs’ü İsrail’in başkenti olarak tanıması, İsrail’in Golan Tepeleri üzerindeki egemenliğini kabul etmesi ve Filistin’in devlet statüsünü sınırlandıran Yüzyılın Anlaşması gibi adımlar, Trump’ın İsrail lehine attığı büyük adımlardan sadece bazılarıdır. Trump’ın geçmiş performansı Gazze’deki savaşın geleceğinde de İsrail’e tam destek vereceği fikrini güçlendiriyor. Harris ise bir yandan İsrail’in kendini savunma hakkını tanıırken diğer yandan Filistinlilerin yaşadığı insani krizlere dikkat çekiyor ve iki devletli çözümün önemini vurguluyor. Ancak Harris’in İsrail’e yönelik ambargo veya yaptırım gibi sert adımlar atması beklenmiyor ve Biden yönetiminin İsrail politikalarını büyük ölçüde sürdüreceği öngörülmüyor.

2024 başkanlık seçimi ABD’nin merkezinde yer aldığı uluslararası düzenin sallantıda olduğu bir dönemde gerçekleşiyor. Adayların dış politika tercihleri hem ABD’nin bu düzendeki yerine hem de düzenin devamlılığına dair neticeler verecektir. Önümüzdeki yıl ikinci Trump

26 Kate Sullivan, “Trump Says Israel Needs to ‘Finish What They Started’ and Said War with Hamas is ‘Taking a Long Time’”, CNN, 4 Nisan 2024.

27 Isaac Arnsdorf, Josh Dawsey, John Hudson ve Michael Birnbaum, “Trump Signals Support in Call with Netanyahu: ‘Do What You have to Do’”, *The Washington Post*, 25 Ekim 2024.

dönemine girilmesi durumunda ABD'nin tek taraflı politikalar sürdürmesini ve diğer aktörlerle fonksiyonel ilişkiler kurmasını bekleyebiliriz. İronik bir şekilde çok taraflılık, ittifaklar ve düzen vurgusu yapan Harris kampanyasının ise bu hedeflerini gerçekleştirmesinin önünde kendi oluşturdukları engeller duruyor. Zira Harris'in de parçası olduğu Biden yönetiminin uluslara-

rası hukukun tüm normlarını çiğneyen İsrail'in Gazze'deki savaş suçlarına ortak olması, Demokrat Parti'nin de kurallara bağlı uluslararası düzen hususundaki ciddiyetini sorgulamaya açmıştır. Gelineen noktada ise her iki başkan adayının da uluslararası düzeni yeniden tesis etme konusundaki niyetlerinin veya inandırıcılıklarının olmadığı açıktır.

2024 ABD BAŞKANLIK SEÇİMİ VE BAŞKAN ADAYLARININ DIŞ POLİTİKA YAKLAŞIMLARI

OZAN AHMET ÇETİN

SETA | ANALİZ

2024 ABD başkanlık seçimi dış politika alanında Donald Trump ve Kamala Harris'in belirgin şekilde farklı yaklaşımlarını ortaya koyuyor. Trump, Çin'e karşı daha agresif ve korumacı bir politika izlemeyi vadederken Harris stratejik iş birliği ve müttefiklerle koordinasyonu önceliyor. Ukrayna konusunda Trump, Washington'ın desteğini azaltarak savaşı hızla bitirme planları yaparken Harris mevcut desteği ve Moskova'ya karşı yaptırımları sürdürmeyi savunuyor. İsrail-Filistin meselesinde ise Trump, İsrail'e koşulsuz destek sunarken Harris insani krize dikkat çekiyor ancak Tel Aviv yönetimine yaptırım uygulama niyeti taşımıyor. Dolayısıyla seçim sonuçları ABD'nin küresel rolü açısından önemli neticeler doğuracaktır.

www.setav.org

ANKARA • İSTANBUL • WASHINGTON D.C. • BERLİN • BRÜKSEL